

Fotomenininkas ir alpinistas *Algirdas Subata* Elektrėnų bibliotekoje surengė didžiausią iš visų čia kada nors buvusių fotografijų parodų.

Nuo I-ojo iki III-ojo aukšto iškabintose nuotraukose dominuoja viena tema – alpinizmas. Kandidatas į sporto meistrus, kalnų gelbėtojo normatyvus išlaikęs ir tik vienos viršūnės pritrūkęs iki „*sniegyno tigro*“ vardo, elektrėnietis A. Subata dėl ligos kalnuose jau nebuvo penketą metų, bet gyvena jais nuolat.

Fotografijos parodos atidarymas buvo ta džiaugsminga valandėlė, kai p. Algirdas į parodą susirinkusiems bičiuliams komentuodamas kiekvieną nuotrauką, pats dar kartą galėjo išgyventi tą nepagydomą ir nemirtingą kalnų ligą.

Trispalvė Komunizmo viršūnėje

Tarp vienos už kitą įdomesnės nuotraukos, prasmingiausia, turbūt, ta, kurioje Komunizmo viršūnėje (7495 m.) plazda Lietuvos trispalvė. A. Subata prisimena, kaip japonai kalnuose gyrė Lietuvos vėliavą ir sakė, kad niekur gražesnės nematę. Trispalvė Komunizmo viršūnėje, pasak jo, tai – padėka Aukščiausiosioms jėgoms už Nepriklausomybę ir pasididžiavimas prieš Rusiją, kad nepriklausomos Lietuvos alpinistai surado galimybę pasiekti rusiškais vardais pavadintas aukščiausias viršūnes. Tai buvo aukščiausia viršūnė, į kurią, kaip pats sako, neperžengdamas protingos rizikos ribų, visada su fotoaparatu, kurį kartais dėl papildomo svorio imdavo vietoje šiltesnių rūbų, kad galėtų sustabdyti nepakartojamas akimirkas kalnuose, jis įkopęs. P. Algirdo nuotraukose atsispindi alpinistų gyvenimas sunkiausiose maršrutų atkarpose.

Kelias į kalnus

Kelią į kalnus p. Algirdas pradėjo Elektrėnuose, 1967 m. įsidarbinęs Lietuvos elektrinėje. Nuo tada, kaip pats sako, jį visada lydėjo įdomūs žmonės. Kalnai ypač sužavėjo Kazachstane, kur buvo nuvykęs aplankyti pokario represijų išbarstytų giminių. Nuo tada pas gimines lankėsi dažniau. A. Subatą užvaldė ilgesys ne tik artimiesiems, bet ir kalnams. 1978 m. Elektrėnuose jis susipažino su profesionaliu fotografu, maskviečiu, Eugenijumi Degteriovu. Užsimezgusi ilgametė draugystė p. Algirdui davė ir naudos. Tuometiniu deficitu laikotarpiu jam pavyko įsigyti gerą fotoaparata ZENIT – 3M, o profesionalo patarimai buvo naudingi pradedančiam fotografui. Su fotoaparatu A. Subata patraukė į kalnus.

1984 m. Kaukazo kalnuose per mokomuosius kursus kalnų gelbėtojo žetonui gauti, p. Algirdas susidraugavo su patyrusiu Rusijos alpinistu Borisu Koršunovu. Šis ne kartą lankėsis Elektrėnuose, asmeniškai įsitikino, kad Lietuvos alpinistai profesionalumu nenusileidžia Rusijos alpinistams.

Alpinizmo bacila Elektrėnuose

Alpinizmo bacilą p. Algirdas daugiau kaip prieš trisdešimt metų pasėjo Elektrėnuose.

Čia alpinistų sekciją suorganizavo alpinizmo instruktorius Valentinas Bitinas. Tuo dalyku užsikrėtė gal koks šimtas elektrėniečių: Lionė Bitinienė, Algirdas Mišinis, Rimantas Vainauskas, Albertas Valikonis, Eugenijus Aizinas, Rimantas Sidaravičius, Viktoras Valiušis, Jurgis Michailovas, Antanas Kapustinskis, Alfredas Leicmonas, Algirdo sūnus Marius Subata ir kiti. Alpinizmo klubas vėliau virto kalnų turizmu, o turistai ligi šiol ilgisi kalnų ir, suradę galimybę, ieško bilietų lėktuvais į Altajų ar Tian Šanį. Pats A. Subata svajoja dar šį pavasarį įkopti į Tenerifės (3 717 m.) ugnikalnį Kanarų salose, o vėliau sugrįžti į Altajų ir į Elektrėnus atsivežti kedrų sodinukų.

Ne viena kapsulė su elektrėniečių palinkėjimais guli aukščiausių pasaulio kalnų viršūnėse. 1977 m. Lietuvos elektrinės darbo 15 metų jubiliejų Elektrėnų alpinistai pažymėjo ekspediciją į

Jubiliejinę viršūnę Pamyre, o 1987 m. elektrinės 25 metų proga atminimo kapsulę paliko Energijos viršūnėje Pamyro kalnuose. Ekspedicijoms vadovavo Vytautas Suslavičius.

Neperžengdavo galimybių ribų

Pristatydamas kiekvieną nuotrauką, alpinistas ir fotografas A. Subata prisiminė kiekvienos kelionės įspūdžius bei juos išgyveno iš naujo. Su fotografijos parodos atidarymo svečiais jis pasidalino prisiminimais. Kartą prie Džasybai ežero, esančio Meškos kalno papėdėje, užkluptas lietaus pasislėpė uoloje ir prisnūdo. Pabudęs angoje pamatęs sustirusi vilką. Žvėrį jis pakalbino lietuviškai ir pasiūlė pasiieškoti kitos uolos. Žvėris, tarsi supratęs, nubidzeno į šalį. O ekspediciją į Lenino viršukalnę p. Algirdas pamena kaip tikrą stebuklą: žaibai trunkė aplinkui, jam teko nusiimti akinius (tokiame aukštyje be akinių galima apakti), kad pro mėlyną žaibų ugnį galėtų nors šiek tiek matyti, o pats ant uolos atrodė kaip šiuolaikinių fantastinių filmų herojus – visas pervertas srovės. Šį dalyką ir dabar A. Subata prisimena kaip stebuklą, per kurį liko gyvas. Kitą kartą kopiant į Elbruso viršūnę, keliautojus, tarp kurių buvo ir p. Algirdas, taip pat užklupo audra. Iš šio rajono alpinistus žemyn gabeno malūnsparnis, o p. Algirdas su keletu bendražygių mynė pėdas priešakyje „*suspėdamas padėti atsiliekančioms, kad per kelias giedras valandas suspėtume įkopti ir nusileisti*“, - apie kelionių draugą rašė A. Mišinis.

1988 metais A. Subata įveikė vertikalią 4 600 metrų aukščio tarp Bloko ir Aksų viršūnių, kur jį, pakibusį ant virvių ir uolų kablių, stebėjo sūnus, taip pat uolų laipiotojas, pramoninio alpinizmo išmokęs Marius Subata.

A. Subata dalinosi patyrimu, kad į kalnus negalima imti tų, kurie sako nieko nebijantys. Jis, kaip ir žymus austrų alpinistas Mesneris, sakė niekada neperžengdavęs savo galimybių ribų, nors kalnuose amžiams yra likęs ne vienas p. Algirdo bendražygis, tarp jų ir vienintelis Lietuvos „*sniegynų tigras*“ kaunietis Dainius Makauskas.

Sniegynų tigras

Alpinistai turi tokį „*sniegynų tigro*“ titulą, kuriam pasiekti reikia įkopti į keturias buvusios Tarybų Sąjungos teritorijoje esančias viršūnes, iškilusias virš 7 000 metrų. A. Subatai pritrūko įkopti į vieną viršukalnę. Šiam titului pasiekti į aukščiausias pasaulio viršūnes p. Algirdas viename ryšinyje kopė su sporto meistru, daugkartiniu respublikos ir Pabaltijo čempionu Zigmū Blažaičiu. Pasak A. Mišinio, Z. Blažaitis atsakingai rinkosi savo ryšinį – A. Subata jam buvo patikimas, be žodžių suprantantis.

Įkopti į ketvirtąją aukščiausiąją viršūnę mūsiškiam alpinistui sutrukdė Lietuvos Nepriklausomybė. Bet elektrėniečiai A. Subatai šį garbingą titulą suteikia vienareikšmiai vien už tai, kad fotografijomis jis kalnų liga užkrėtė net tuos, kurie niekada juose nėra buvę.